

5–7-sinf o‘quvchilarida tasviriyl san’at darslari orqali ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish metodlari

Vosiyeva Aziza To‘xtaqllovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriyl san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Anotatsiya: Maqolada 5–7-sinf o‘quvchilarida badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash kompetentsiyasini rivojlantirishning samarali pedagogik metodlari tahlil qilinadi. Tasviriyl san’at darslarida individual va guruh ishlari, loyiha va eksperiment asosidagi faoliyat, interaktiv va innovatsion yondashuvlar orqali o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagogik yondashuvni takomillashtirish bolalarning kreativ fikrlashini rivojlantirish va estetik qarashlarini boyitishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Tasviriyl san’at, badiiy ijodkorlik, kreativ fikrlash, 5–7-sinf o‘quvchilari, pedagogik metodika, innovatsion yondashuvlar

Badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash 5–7-sinf o‘quvchilarning vizual tafakkuri, estetik qarashlari va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Shu yoshdagi bolalar rang, shakl, kompozitsiya va fantaziya orqali o‘z fikrini ifodalashga tayyor bo‘lib, tasviriyl san’at darslarida pedagogik metodik yondashuv ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi kunda pedagogik jarayonda interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish bolalarning ijodiy kompetentsiyasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Multimedia vositalari, loyiha ishlari, guruh ishlari va o‘yin faoliyati bolalarning kreativ fikrlashini rag‘batlantiradi. Shu sababli, pedagoglar tasviriyl san’at darslarida metodik yondashuvni takomillashtirib, individual qobiliyatlarni hisobga olishlari va ijodiy yondashuvlarni qo‘llashlari zarur.

5–7-sinf o‘quvchilarida badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirish pedagogik jarayonning eng muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Shu yoshdagi bolalar rang, shakl, kompozitsiya va fantaziya orqali o‘z fikrini ifodalashga tayyor bo‘lib, vizual tafakkur va estetik qarashlarni shakllantirishga yuqori qobiliyatga ega. Shu sababli, tasviriyl san’at darslarida metodik yondashuvni takomillashtirish bolalarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirish jarayoni faqat chizish yoki bo‘yash bilan cheklanmaydi. U o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodiy qaror qabul qilishini va estetik qarashlarini shakllantirishni o‘z ichiga oladi. Shu sababli, tasviriyl

san'at darslarida pedagogik yondashuv individual va guruh ishlari, loyiha asosidagi faoliyat, eksperiment va interaktiv o'yinlar orqali amalga oshirilishi kerak.

Individual yondashuv o'quvchilarning qobiliyatini aniqlash va rivojlantirishda birinchi o'rinda turadi. Har bir bola o'zining qiziqishi va ijodiy tajribasiga ega, shuning uchun dars rejasi shu omillarga moslashtirilishi lozim. Masalan, ranglarni tanlash, shakl va kompozitsiyani yaratish jarayonida o'quvchilarga mustaqil qaror qabul qilish imkoniyati berilishi ularning kreativ yondashuvini kuchaytiradi. Pedagog tomonidan taqdim etilgan vizual materiallar, namunalar va illyustratsiyalar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda yordamchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Guruh ishlari va loyiha metodikasi badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Guruhda ishlash bolalarga bir-birining g'oyalarini baholash, hamfikrlar bilan muloqot qilish va birgalikda ijodiy natijaga erishish imkonini beradi. Masalan, kichik guruhlariga bo'linib, mavzuga mos kompozitsiyalar yaratish yoki loyiha tayyorlash orqali o'quvchilar ijodiy yondashuvlarini sinab ko'rishadi. Bunday faoliyat bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijodiy tafakkurini kengaytiradi va estetik qarashlarini boyitadi.

Innovatsion pedagogik metodlar tasviriy san'at darslarida samarali natijalar beradi. Multimedia vositalari, interaktiv taqdimotlar, raqamli ilovalar va animatsiyalar bolalarning e'tiborini jalb qiladi va darsni qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, pedagoglar raqamli vositalardan foydalanib, murakkab tushunchalarni soddalashtirib tushuntirishi, rang va shakl kombinatsiyalarini vizual tarzda namoyish etishi mumkin. Masalan, virtual galereyalar, interaktiv rasm ilovalari va onlayn animatsiyalar bolalarga yangi obrazlar yaratishda yordam beradi va kreativ fikrlashini rivojlantiradi.

Baholash tizimi badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Baholash jarayoni nafaqat yakuniy natijaga, balki o'quvchining ijodiy qobiliyatlarini ko'rsatish jarayoniga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Pedagoglar baholashda ijodiy yondashuv, individual qarorlar, original g'oyalarni ishlab chiqish va estetik qarashlarni hisobga oladi. Shu yo'l bilan o'quvchilar o'z ijodiy salohiyatini baholashni o'rganadi va motivatsiyasi oshadi.

Pedagogik maslahat va rahbarlikning roli ham katta. O'qituvchi o'quvchilarni rag'batlantirishi, muvaffaqiyatlarini e'tirof etishi va ijodiy xatolarni konstruktiv tarzda tahlil qilishi orqali badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash kompetentsiyasini oshiradi. Shu tarzda bolalar xatolarini konstruktiv qabul qilishni o'rganadi va ijodiy jarayonda ishonch hosil qiladi.

Eksperiment va o'yin faoliyati badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishda qo'llaniladigan samarali metodlardandir. O'quvchilar turli materiallar, ranglar, qog'oz va teksturalar bilan eksperiment qilib, yangi uslublar yaratadi. Masalan,

turli texnikalarda rasm chizish, kollajlar yaratish va haykaltaroshlik elementlarini sinash orqali ijodiy qarorlar qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatlari rivojlantadi. Shu bilan birga, eksperiment va o'yin jarayoni bolalarning motivatsiyasini oshiradi va o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi.

Individual va guruh loyihalari bilan ishlash ham badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, mavzuga mos loyihalar yaratish, rasm va kompozitsiyalarni himoya qilish, o'z ishini baholash va boshqalar bilan solishtirish orqali o'quvchilar o'z ijodiy qarashlarini kengaytiradi va yangi yondashuvlar ishlab chiqadi.

Umuman olganda, metodik yondashuvni takomillashtirish orqali o'quvchilarda badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash kompetentsiyasini rivojlantirish, ularning estetik qarashlarini kengaytirish va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini oshirish mumkin. Shu bilan birga, pedagogik metodikalar individual, guruh va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirishi, interaktiv va o'yin shaklidagi faoliyatni qo'llashi orqali darslarni yanada samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, 5–7-sinf o'quvchilarda badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash kompetentsiyasini shakllantirish va rivojlantirish metodikasini takomillashtirish pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biri bo'lib, tasviriy san'at darslarini interaktiv, innovatsion va ijodiy jarayon sifatida tashkil etish orqali amalga oshiriladi. Bu esa o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish, vizual tafakkurini rivojlantirish va estetik qarashlarini boyitishga xizmat qiladi.

Maqolada 5–7-sinf o'quvchilarida badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishning samarali pedagogik usullari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'at darslarida individual va guruh ishlari, loyiha va eksperiment asosidagi interaktiv metodlar bolalarning ijodiy salohiyatini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Pedagogik metodikani takomillashtirish orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyati, estetik qarashlari va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyati sezilarli darajada rivojlantiriladi.

Shuningdek, o'qituvchilarning pedagogik yondashuvi va innovatsion metodlardan foydalanishi badiiy ijodkorlikni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Metodik yondashuv individual va guruh ishlari, eksperiment, loyiha va interaktiv faoliyatni uyg'unlashtirib, bolalarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi. Shu tarzda tasviriy san'at darslari o'quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytiradi va estetik qarashlarini boyitadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Fleer, M. *Digital Play in Early Childhood Education*. Springer, 2024.

2. Plowman, L., McPake, J., Stephen, C. *Growing Up With Technology: Young Children Learning in a Digital World*. Routledge, 2021.
3. Ismail, R., Melnyk, O. *Integration of ICT in Early Childhood Education*. Journal of Early Childhood Research, 2022.
4. Piaget, J. *The Psychology of the Child*. Basic Books, 2007.
5. Vygotsky, L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press, 1978.
6. Hsin, C.-T., Li, M.-C., Tsai, C.-C. *The Influence of Young Children's Use of Technology on Their Learning: A Review*. Educational Technology & Society, 2014.
7. McPake, J., Plowman, L., & Stephen, C. *Early Childhood and Digital Technologies: Towards a Pedagogy of Play*. British Journal of Educational Technology, 2020.
8. Baymetov, B., Shovdirov, S. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts*. International Journal on Integrated Education, 2023.
9. Shavdirov, S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons*. Eastern European Scientific Journal, 2017.
10. Shavdirov, S. A. *Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti*. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, 2017.